

DÝCHACÍ SOUSTAVA

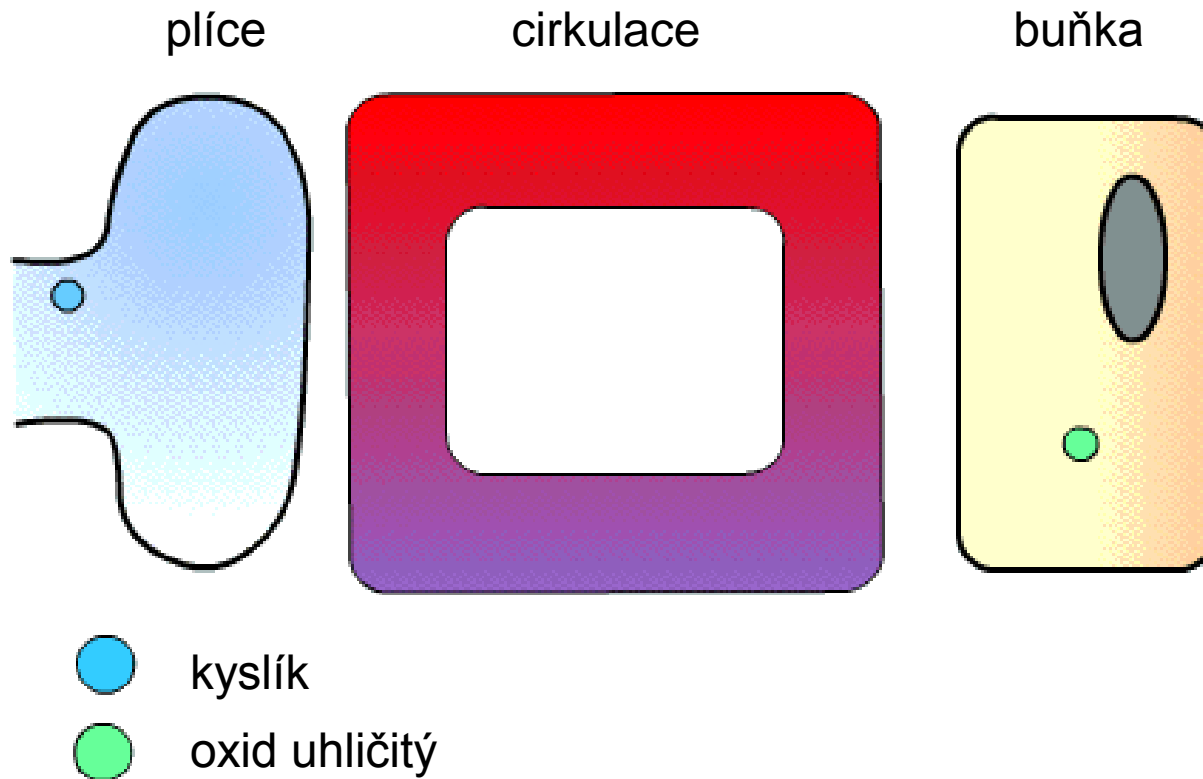
Funkce

- ▶ Výměna plynů mezi organismem a vnějším prostředím
- ▶ Dýchací soustava napomáhá při mluvení
Činnost dýchací soustavy se nazývá dýchání (vnitřní a vnější).

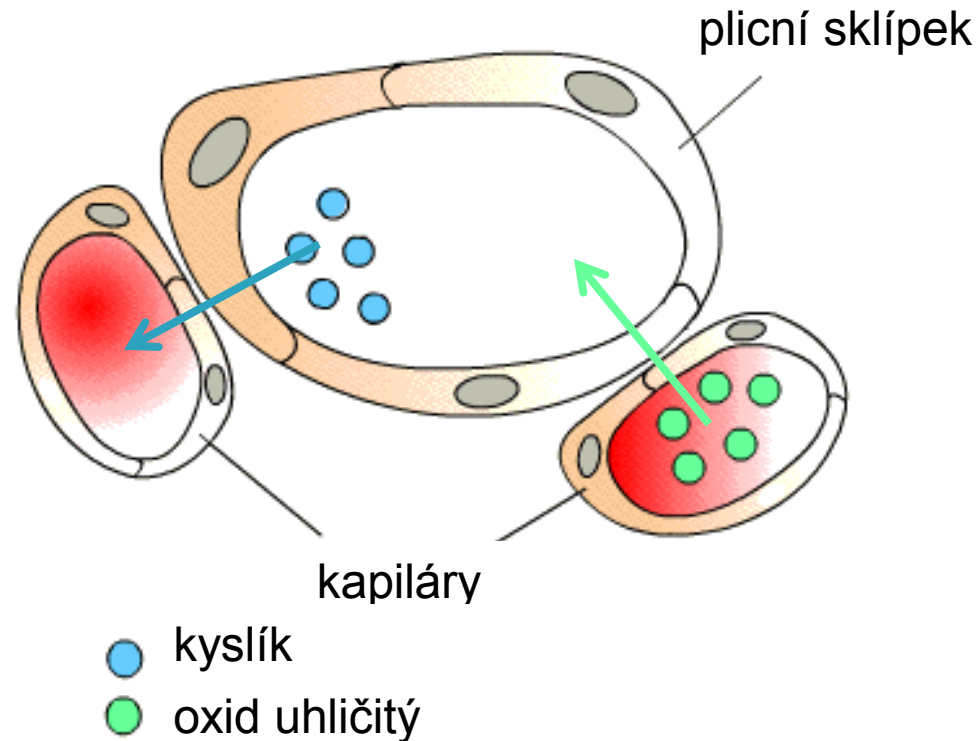
Vnitřní dýchání

- ▶ Výměna kyslíku a oxidu uhličitého mezi krví a tkáněmi

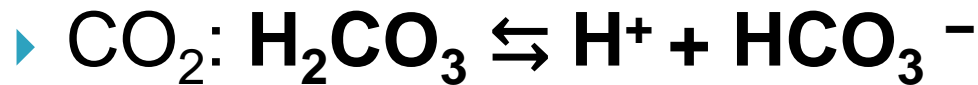
Vnější dýchání

- ▶ Výměna kyslíku a oxidu uhličitého mezi plícemi a krví

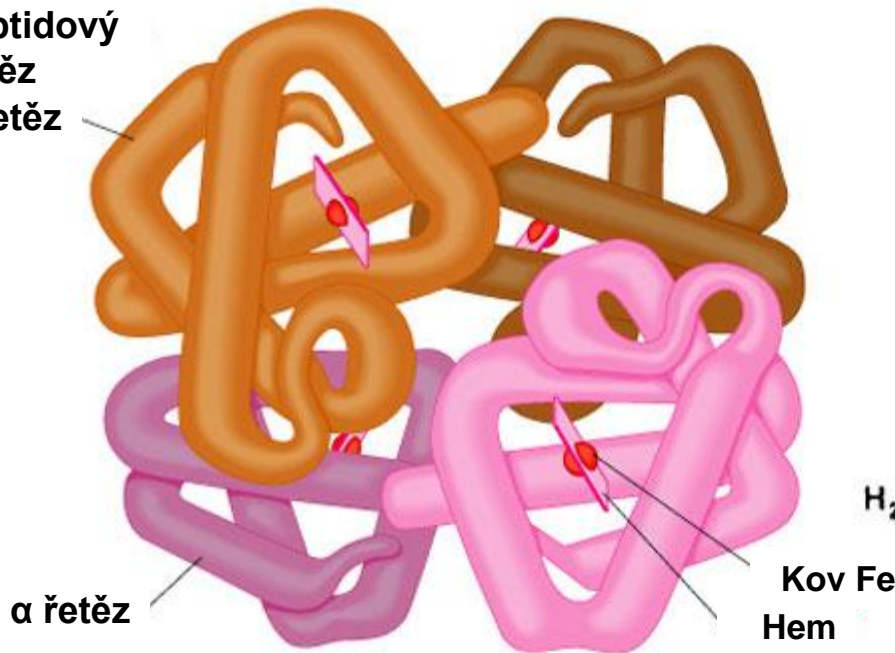

© Roger McFadden - University of Central England 2003

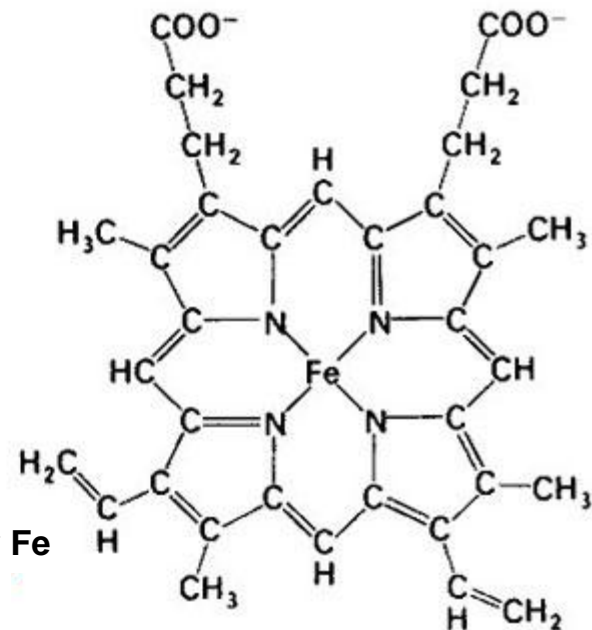
Přenos kyslíku a oxidu uhličitého

Polypeptidový
řetěz
β řetěz

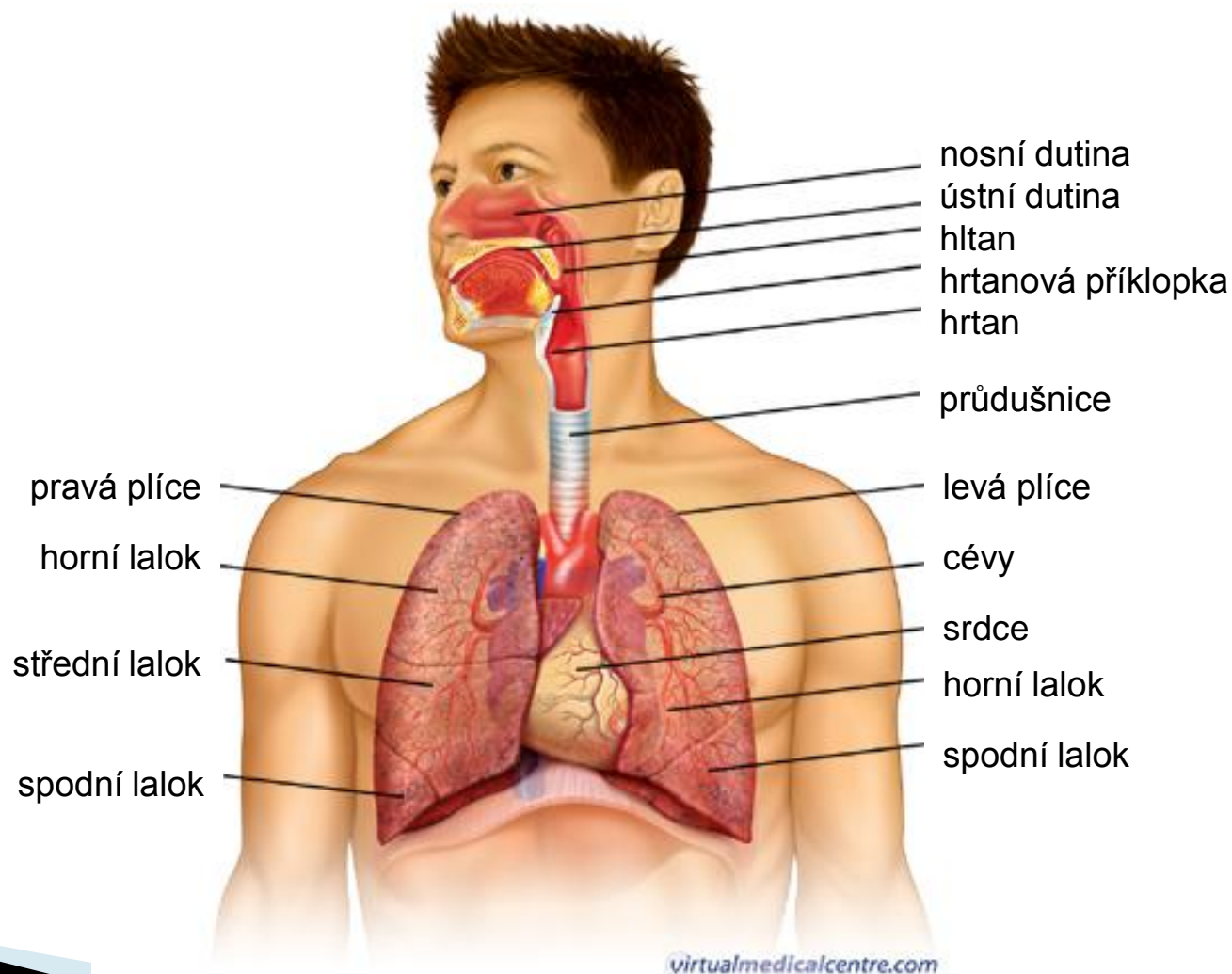
Hemoglobin

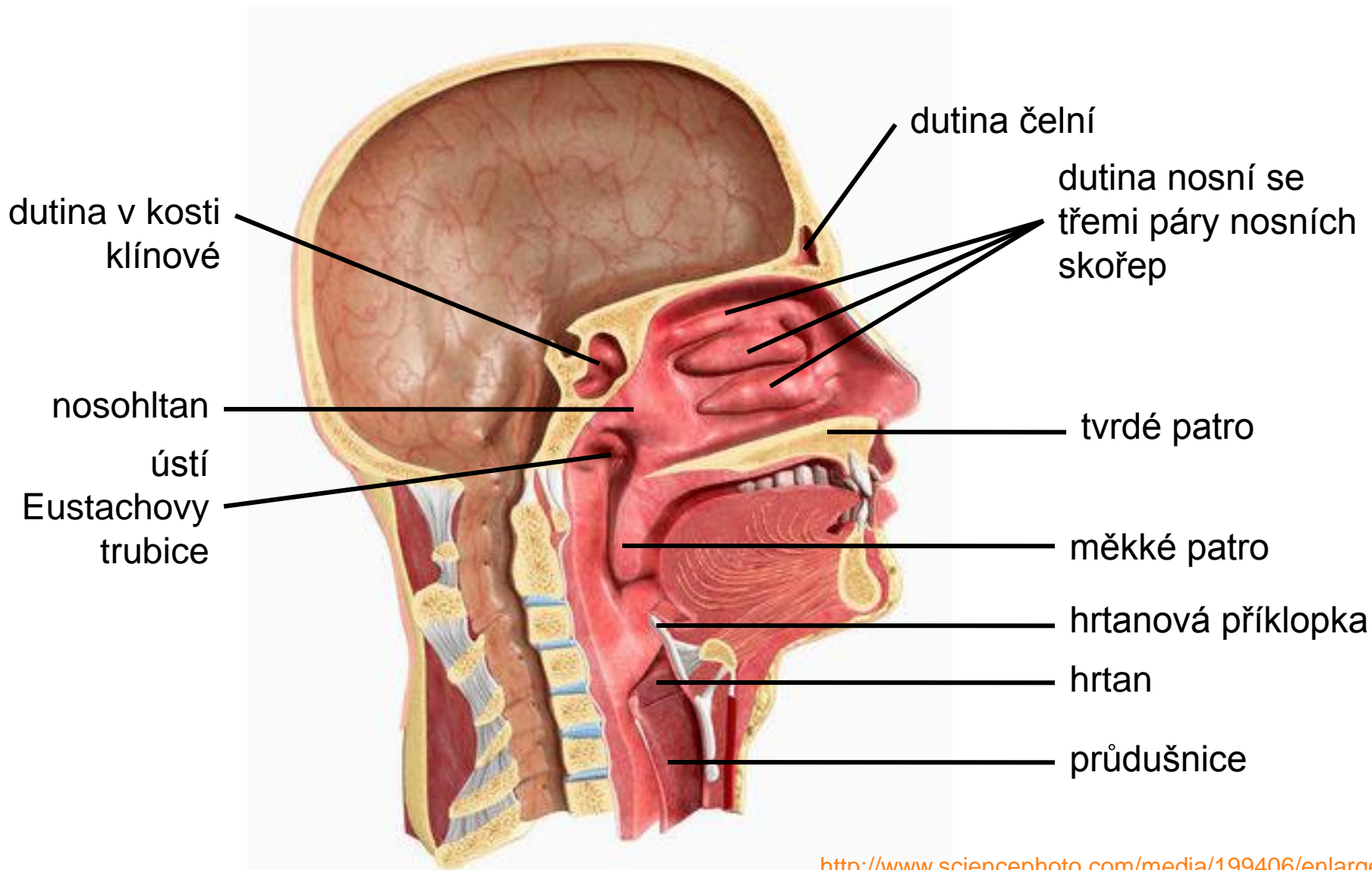
Hem

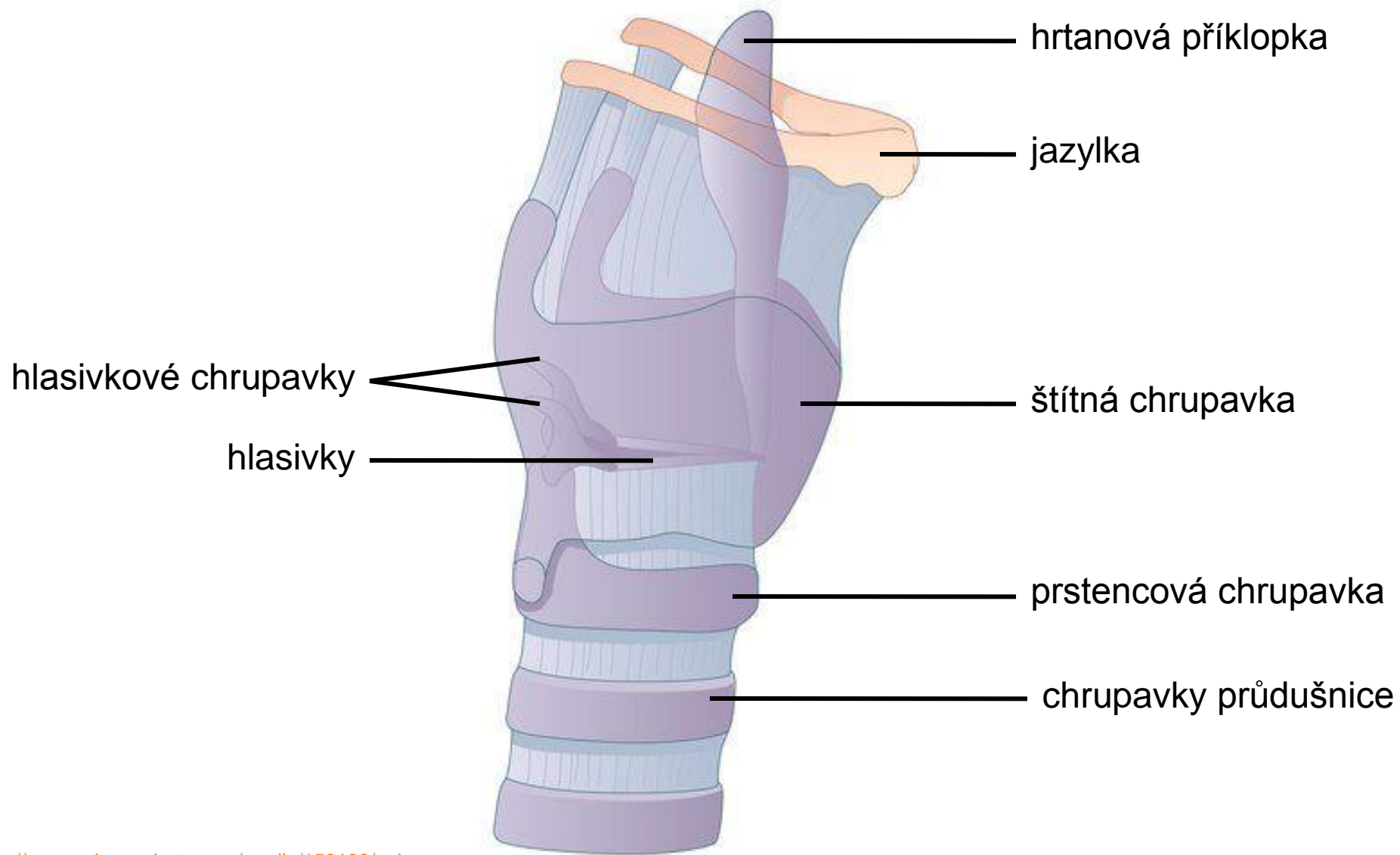
Stavba dýchací soustavy

Dutina nosní (*cavum nasi*)

Hrtan (*larynx*)

Hrudní dutina

lymfatická uzlina

průdušnice

pravá
průduška

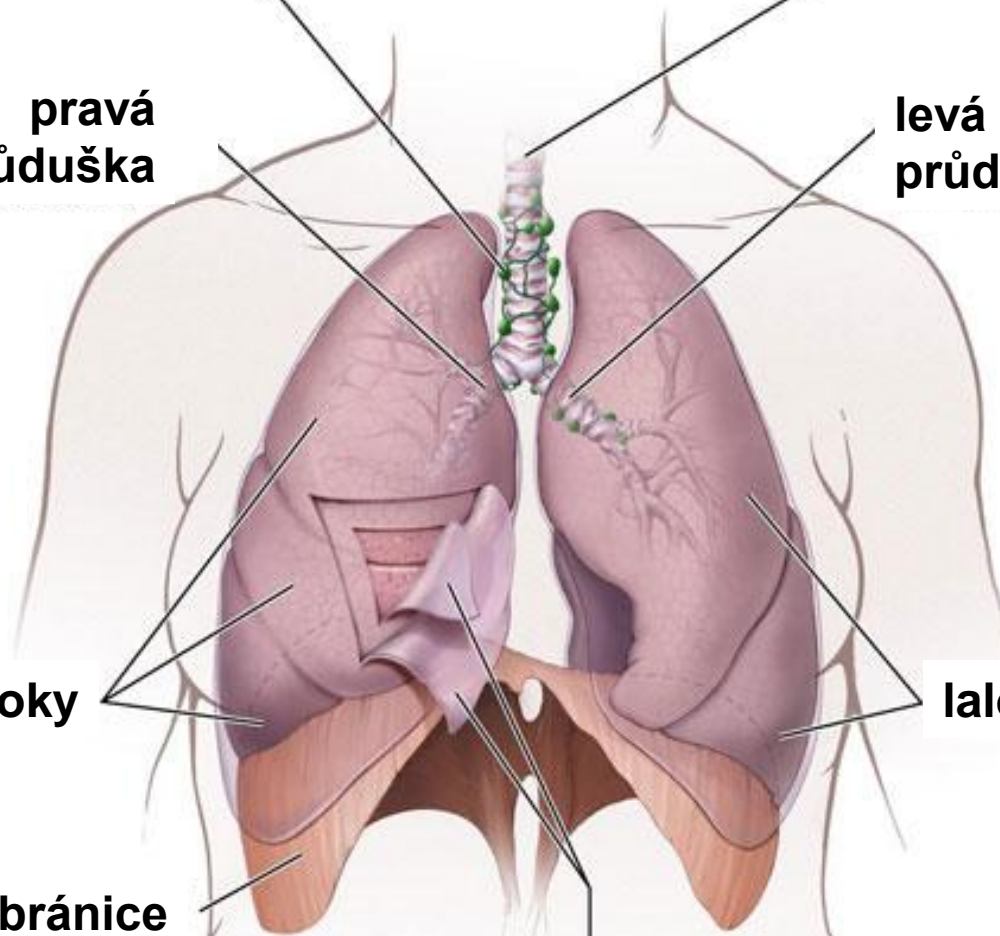
levá
průduška

laloky

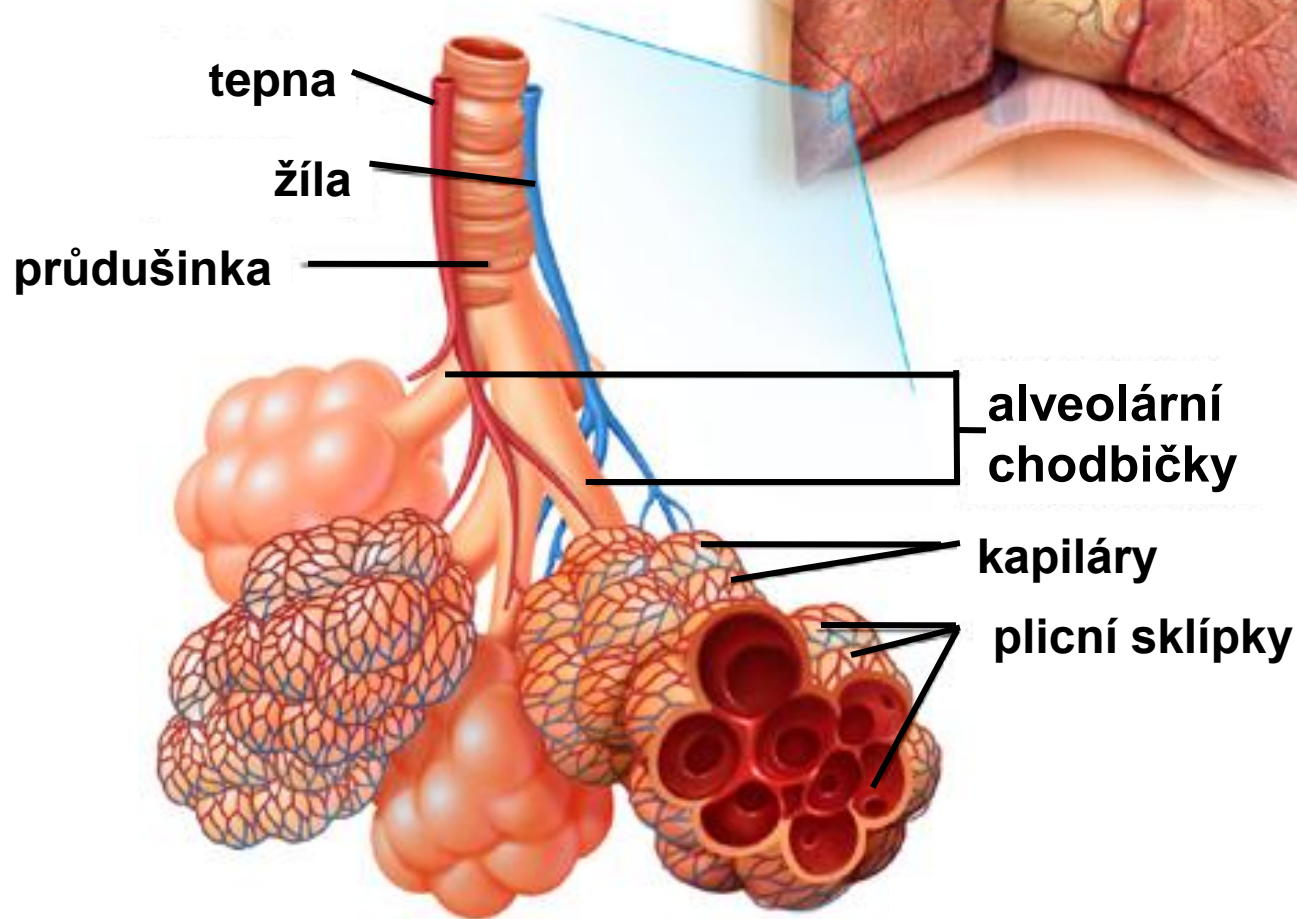
laloky

bránice

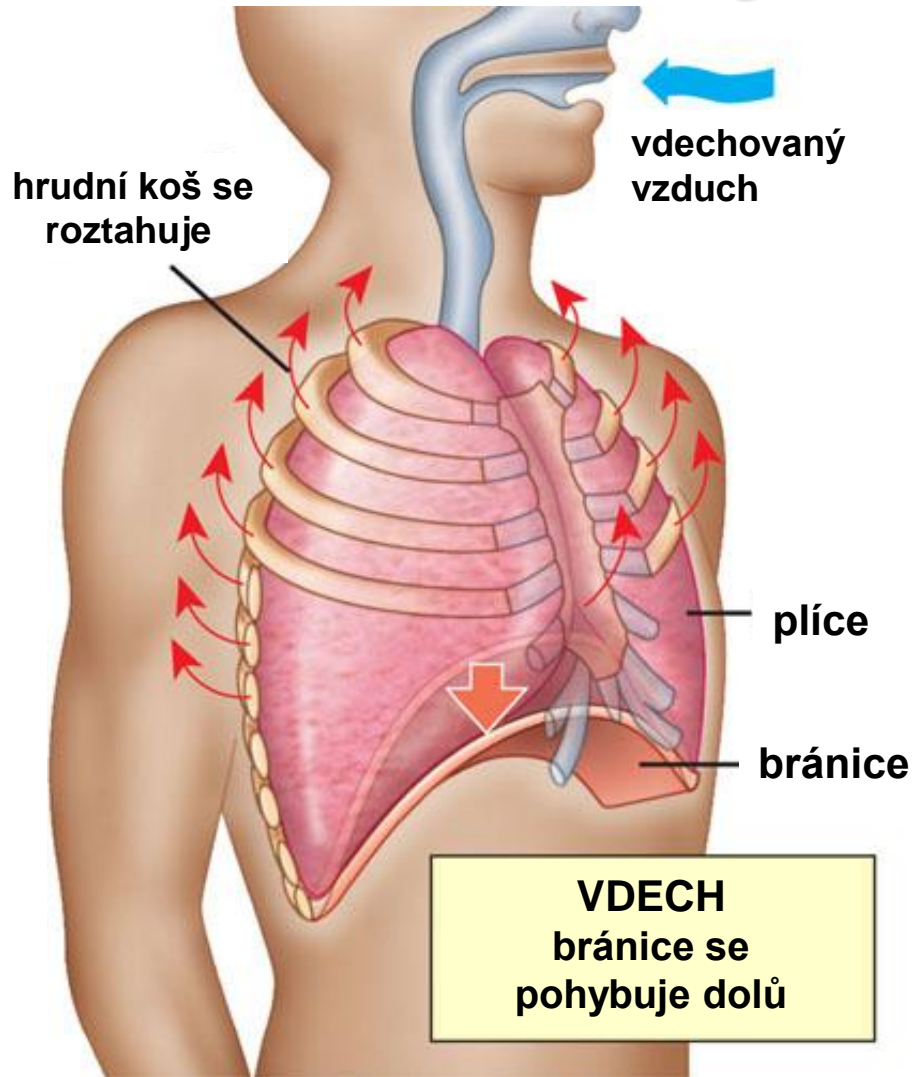
pohrudnice a poplicnice

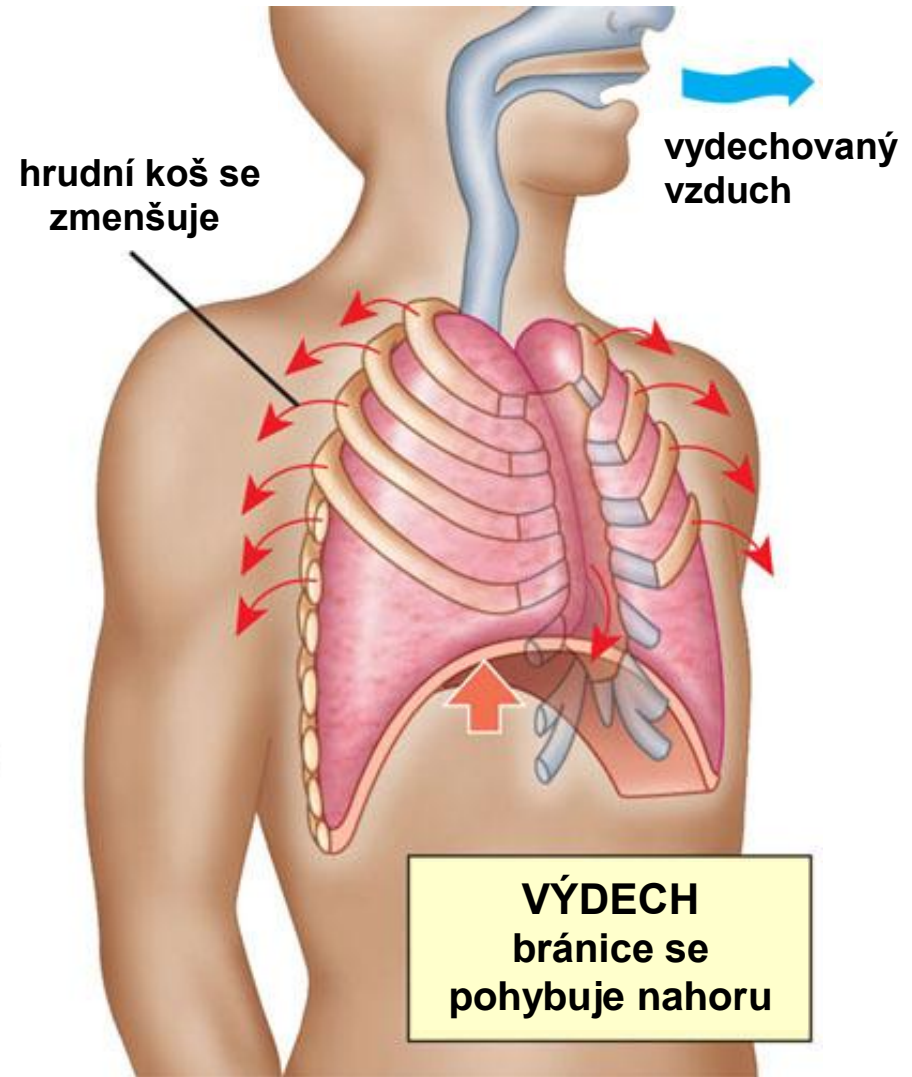
Detail plic (*pulmones*)

Mechanika dýchání

VZDUCH SE NASÁVÁ DO PLIC

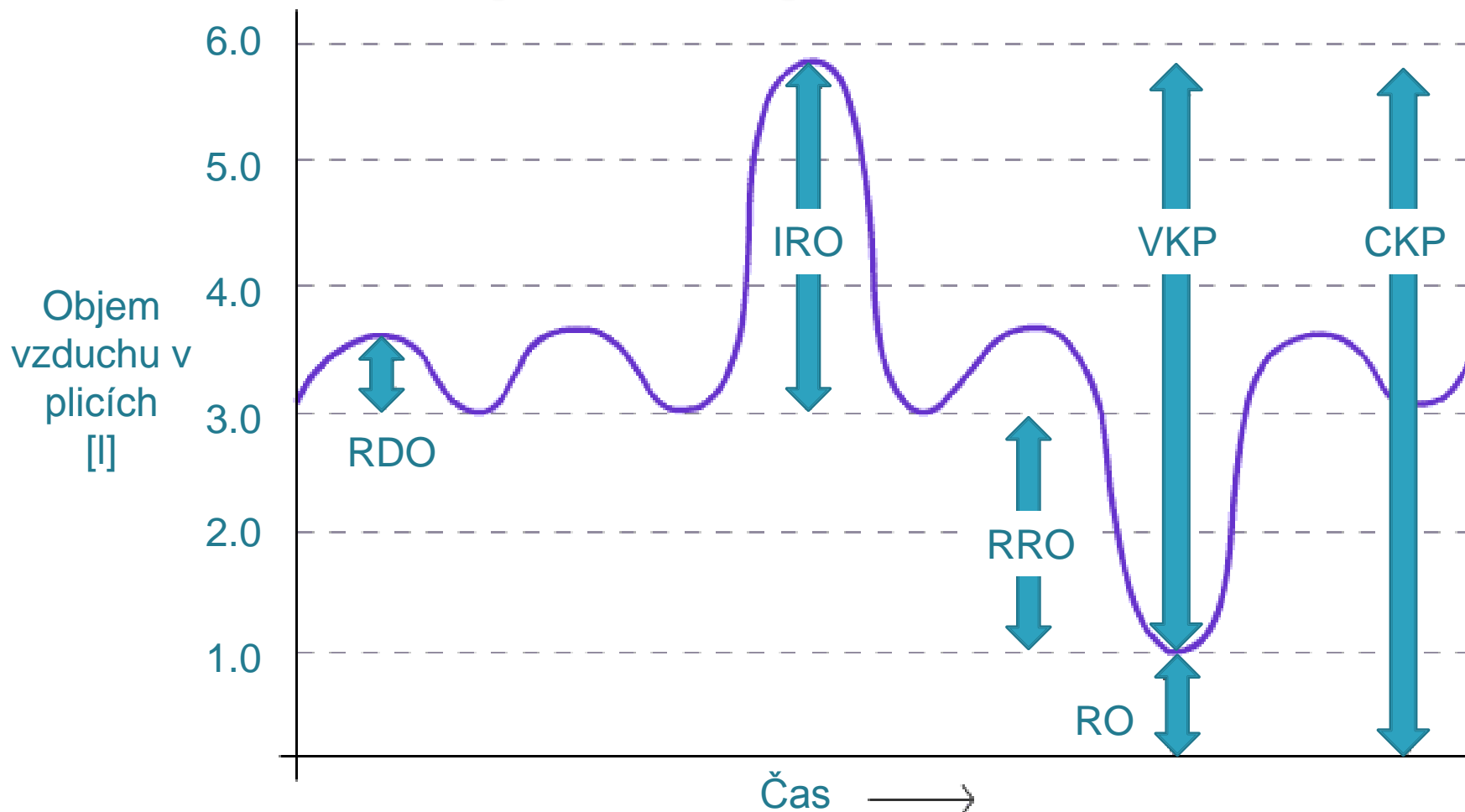

VZDUCH SE VYTLAČUJE Z PLIC

Mechanika dýchání - odkazy

- ▶ <http://www.youtube.com/watch?v=HiT621PrrO0>

Vitální kapacita plic

RDO respirační dechový objem 0,5l
IRO inspirační rezervní objem 3,0l
RRO respirační reziduální objem 2,0l

Čas →

VKP vitální kapacita plic 4,5l
RO reziduální objem 1,2l
CKP celková kapacita plic 6,0l

ŘÍZENÍ DÝCHACÍCH POHYBŮ

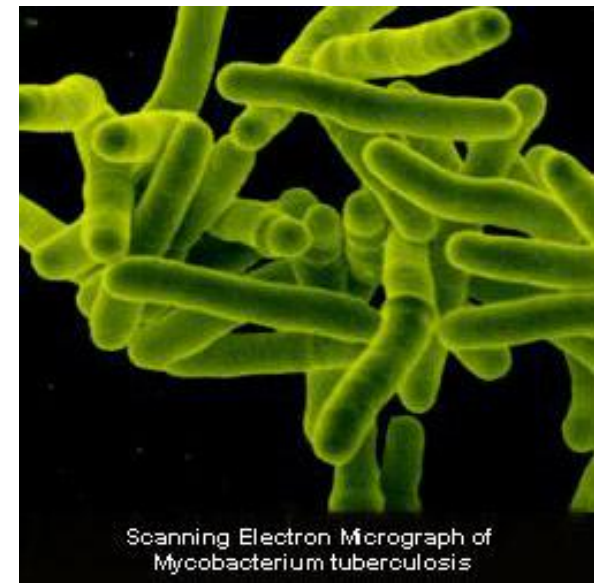
- ▶ Dýchací centrum v prodloužené míše
- ▶ Chemické podněty
- ▶ Nervové řízení (bloudivý nerv)
- ▶ Vědomé řízení (koncový a střední mozek) a emoce

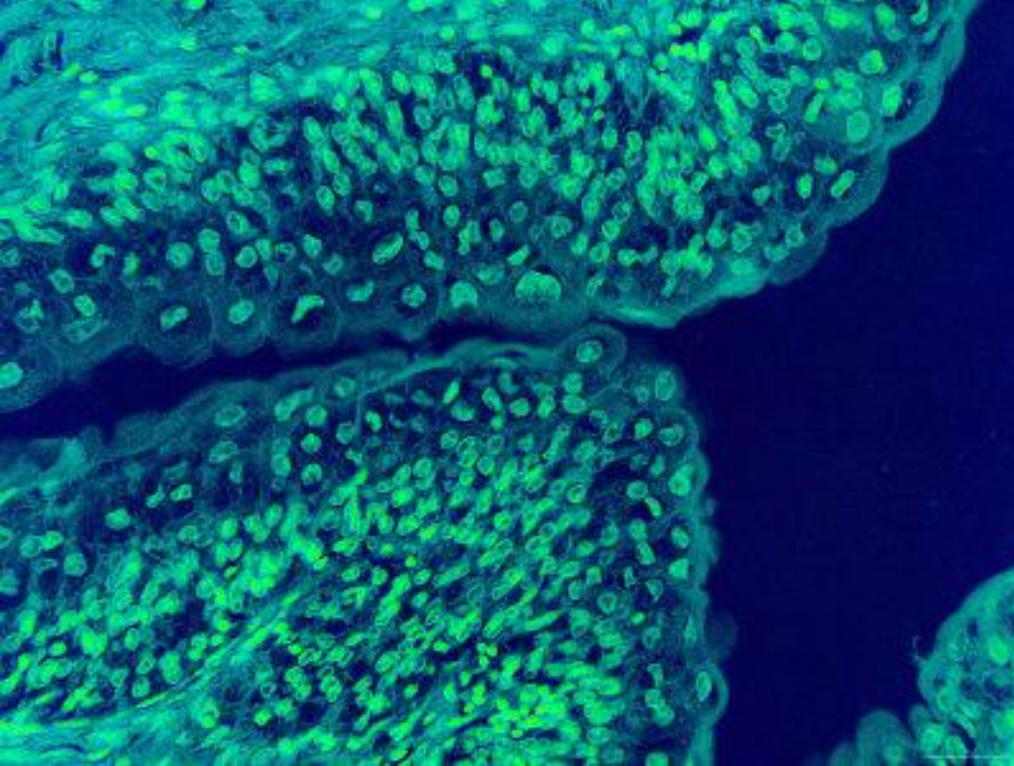
OBRANNÉ REFLEXY DÝCHACÍ

- ▶ Kašel
  - ▶ Kýchnutí
-

Nemoci dýchací soustavy

- ▶ Chřipka
- ▶ Angína
- ▶ Zápal plic
- ▶ Tuberkulóza
- ▶ Astma
- ▶ Rakovina plic
- ▶ Silikóza

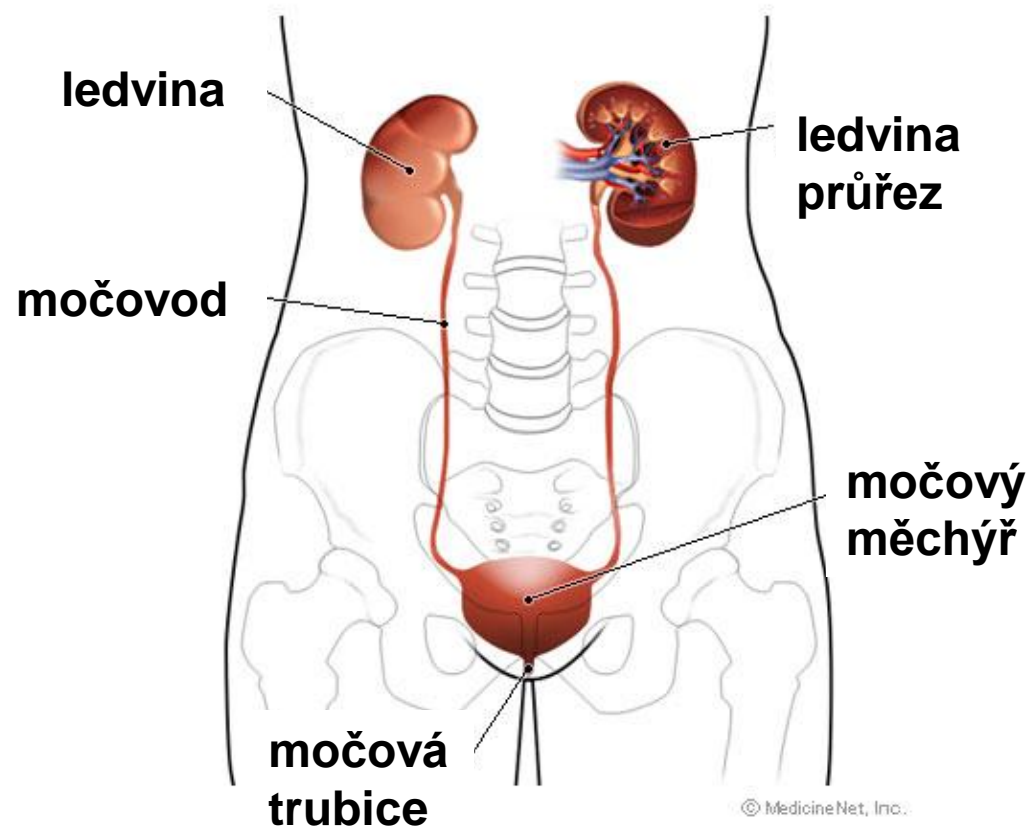

VYLUČOVACÍ SOUSTAVA

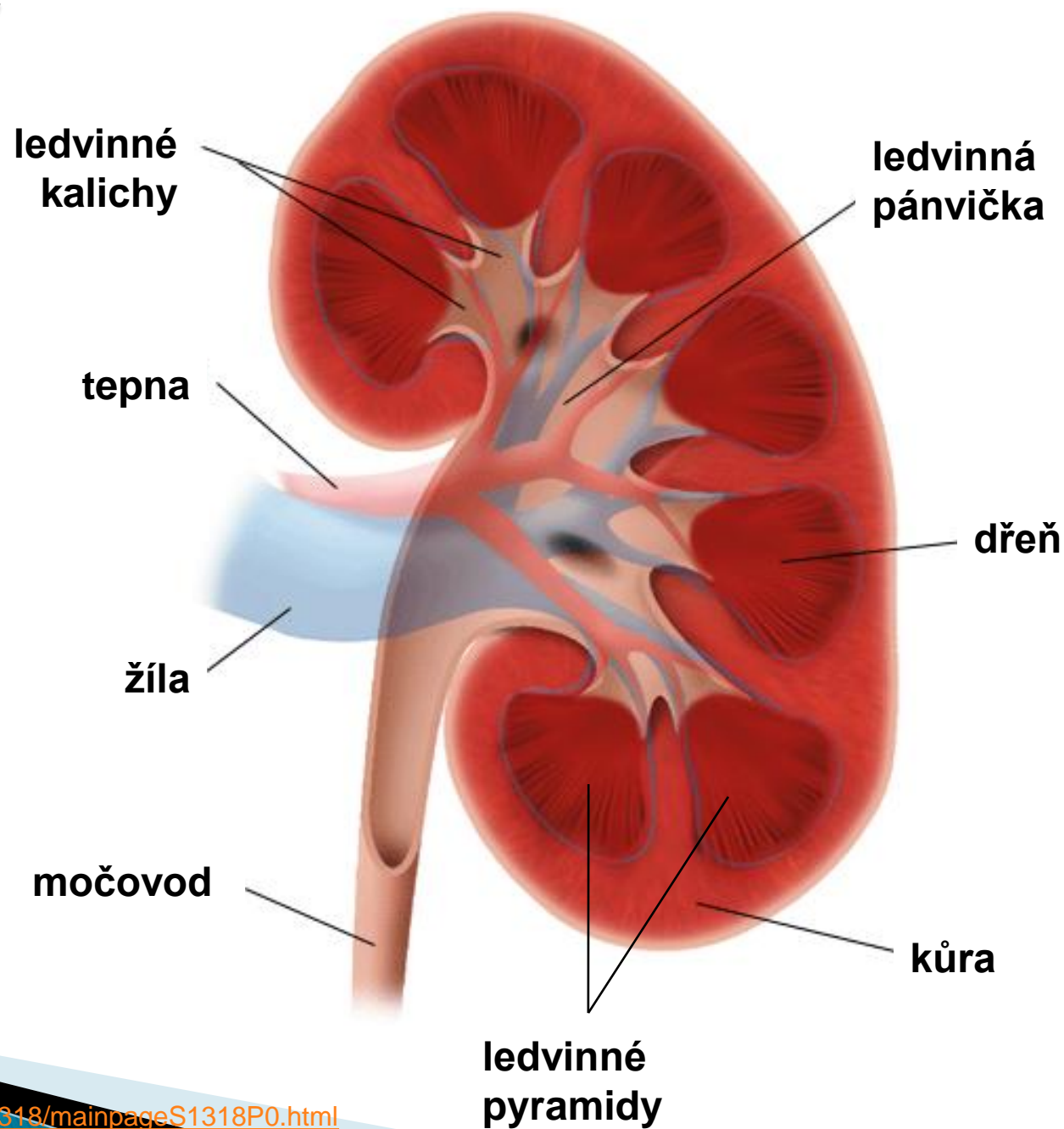
Funkce

- ▶ **Odstraňování odpadních produktů metabolismu** (= exkretů) – tyto látky jsou také vylučovány soustavou trávicí a kožní
- ▶ **Osmoregulace**
- ▶ Tvorba **erythropoetinu** a **reninu**

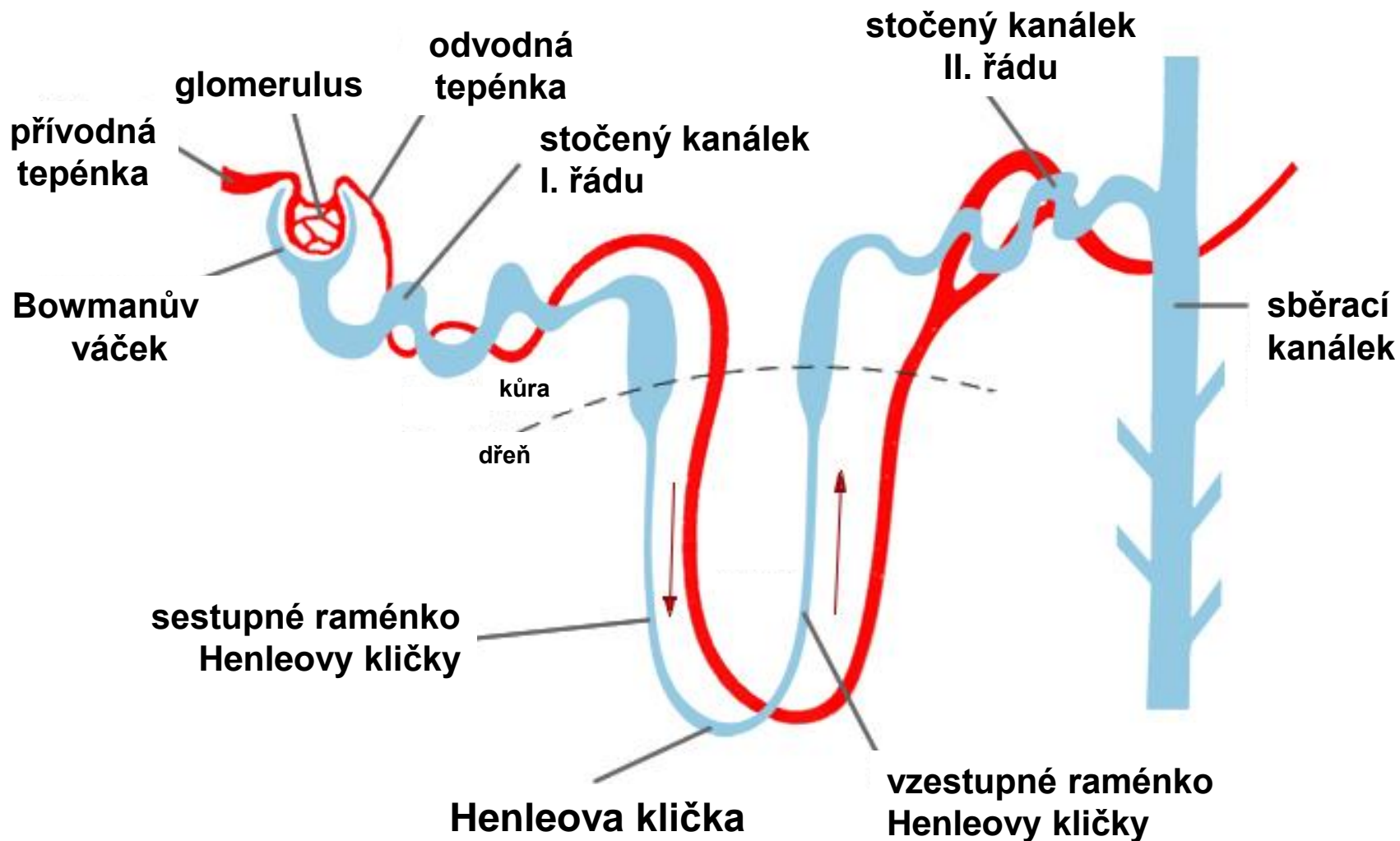

Ledviny (renes)

Stavba nefronu

Odkaz na video: <http://www.youtube.com/watch?v=aQZaNXNroVY&feature=related>

Tvorba moči

1. Glomerulární filtrace moči

- při filtraci v glomerulech přecházejí do stočených kanálků všechny složky krevní plazmy **kromě bílkovin** → **primární moč** (180 litrů za 24 hodin)

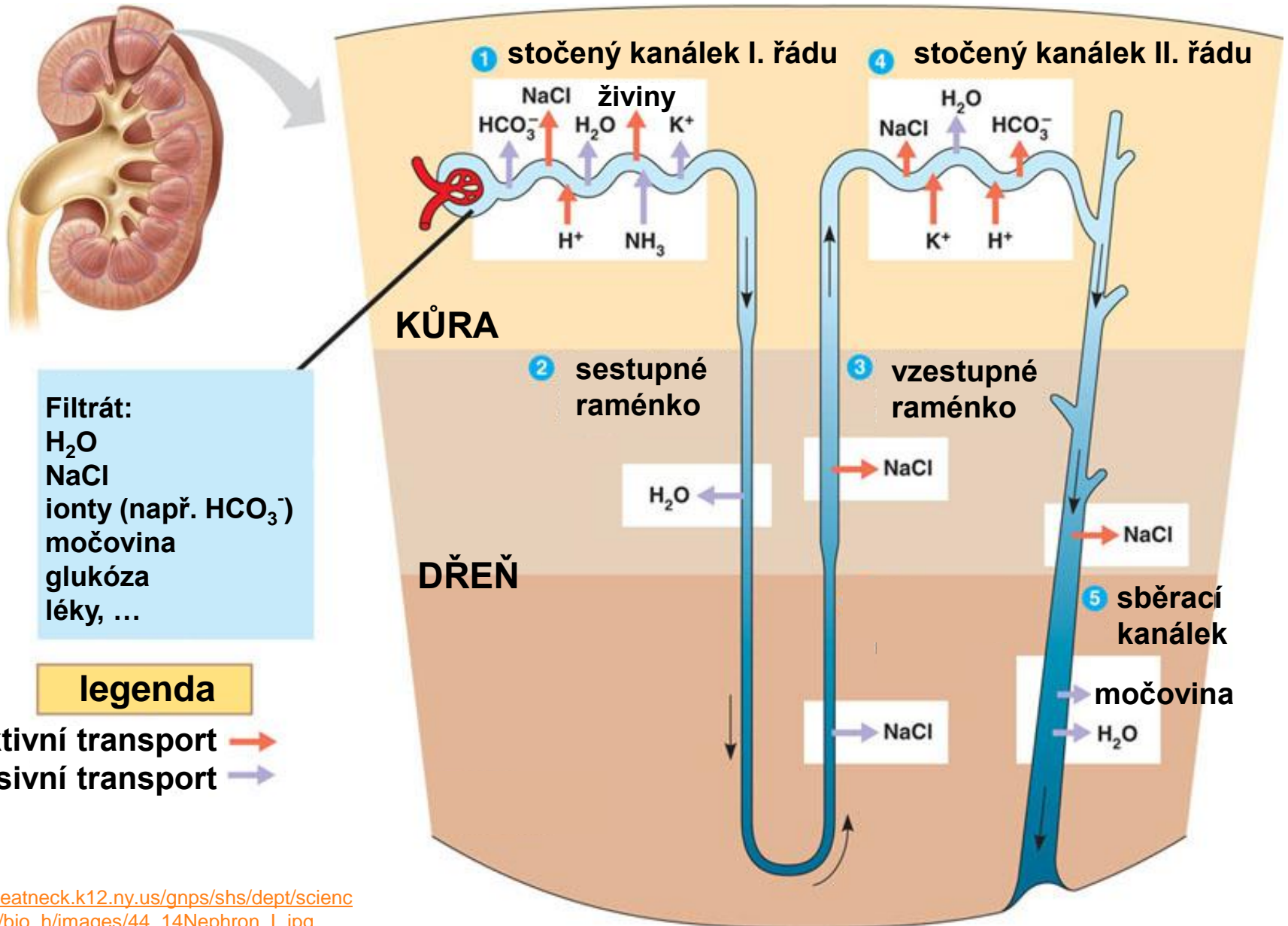
2. Tubulární resorpce

- při průchodu stočenými kanálky se z primární moči vstřebávají zpět látky (99 % vody, 100 % glukózy, 99,5 % NaCl)

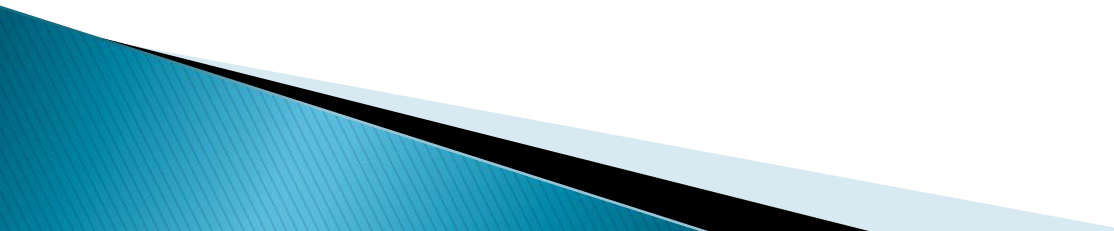
3. Tubulární exkrece

- v kanálcích probíhá vylučování některých iontů solí a látek do těla přijatých (léky) → **definitivní moč**

Schéma tvorby moči

Složení moči

- ▶ **Organické látky:** močovina, amoniak, kyselina močová, kreatin, puriny, kyselina šťavelová
  - ▶ **Anorganické látky:** chloridy, sodík, draslík, fosfor, síra, vápník, hořčík
  - ▶ Při cukrovce je přítomna **glukóza**, při zánětech ledvin **bílkoviny**
-

Močový měchýř (*vesica urinaria*)

- ▶ Uložen za sponou stydkou
- ▶ Nucení na moč při náplni 300 ml (**fyziologická kapacita**)
- ▶ **Skutečná kapacita** 600 ml
- ▶ **Zevní svěrač** z příčně pruhovaného svalstva → ovládán vůlí
- ▶ Moč je z měchýře vypuzena do **močové trubice** (u ženy 2 – 5 cm, u muže 12 – 20 cm), vyprazdňování pomocí stahů hladkého svalstva a břišních svalů

ŘÍZENÍ ČINNOSTI LEDVIN

- ▶ Nervové a látkové:
  - **antidiuretický hormon** podvěsku mozkového (vstřebávání vody)
  - **aldosteron** kůry nadledvinek (vstřebávání sodných kationtů)
  - **renin** tvořený v ledvinách (průsvitnost cév a tím přítok krve do glomerulů)
  - centrum v **hypotalamu**

ONEMOCNĚNÍ LEDVIN

- ▶ Močové kameny
- ▶ Infekce a záněty ledvin
- ▶ Chronické selhání ledvin
- ▶ Akutní selhání ledvin

Homeostáza

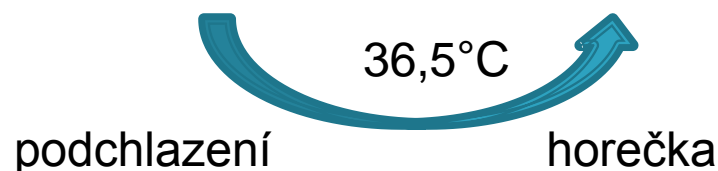
- ▶ **Stálý stav vnitřního prostředí** udržovaný různými fyziologickými mechanismy (homeostáza je nejdůležitější v **tkáňovém moku**)
- ▶ Optimální vnitřní podmínky pro existenci a činnost buněk a tkání
- ▶ Udržování stability **vnitřních podmínek** při změně
- ▶ Homeostatické mechanismy jsou založeny na principu **negativní zpětné vazby**
- ▶ Kontroluje se koncentrace iontů, pH, obsah vody v těle, tělesná teplota, koncentrace glukózy, obsah kyslíku a oxidu uhličitého
- ▶ Na udržení homeostázy se podílí **všechny soustavy**

Termoregulace

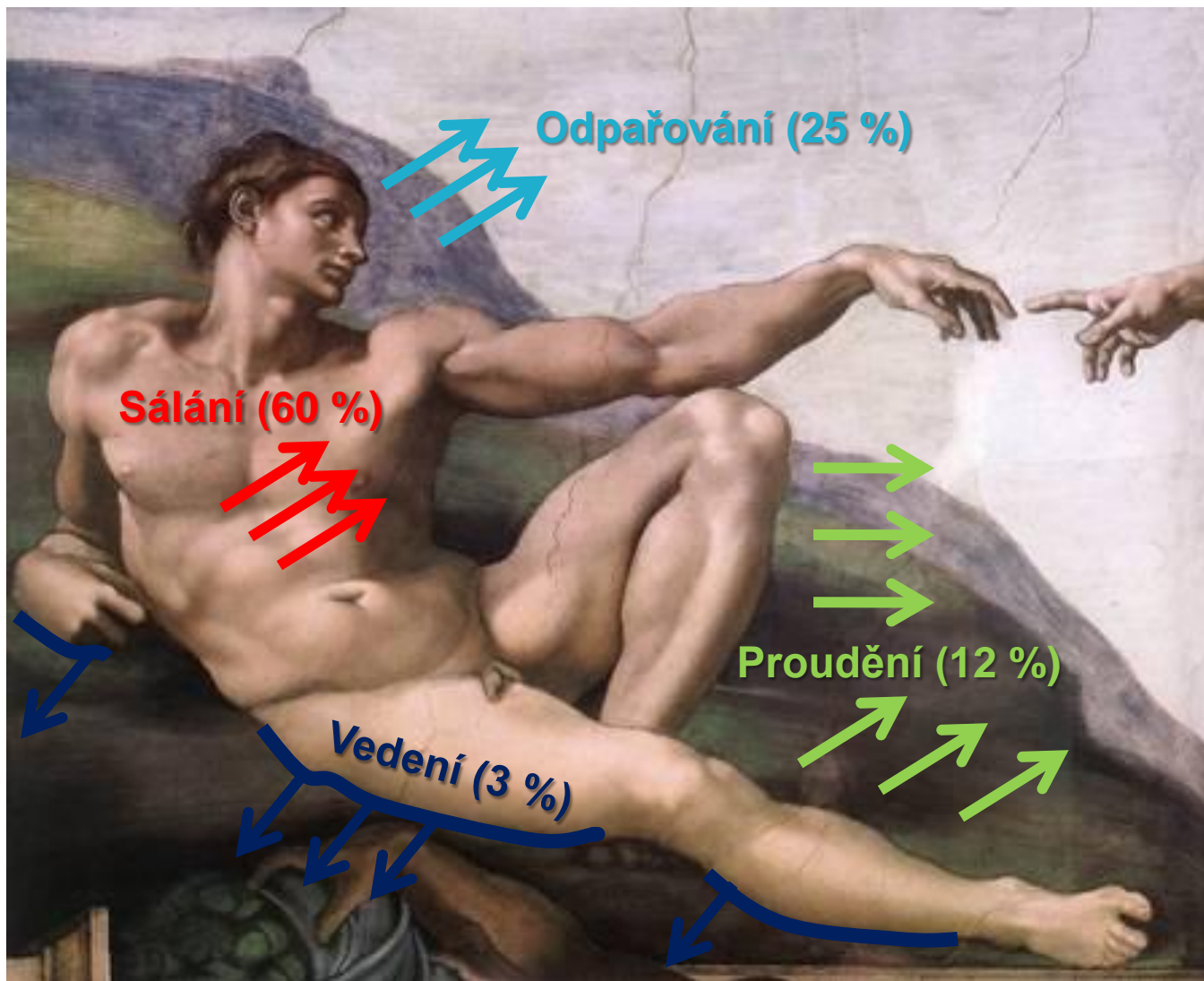
- ▶ Schopnost organismu udržovat **stálou tělesnou teplotu**
- ▶ **Fyziologická teplota:** kolem 37 °C, charakteristické kolísání během dne
- ▶ **Termogeneze:** nepřetržitý proces **produkce tepla** organismem (teplo je vedlejší produkt metabolismu, především v játrech)
- ▶ **Třesová** termogeneze (první změna, reakce na chlad) a **chemická** termogeneze (reakce na chronický chlad)
- ▶ Významný zdroj tepla u kojenců je **hnědý tuk**
- ▶ Centrum termoregulace v **hypotalamu**

Tvorba a výdej tepla

Tvorba tepla	Výdej tepla
Tělesná práce	pocení
vzrušení	větší prokrvení kůže
Svalové chvění v chladu	chladné prostředí, zvýšený pohyb vzduchu
Vyšší základní přeměna	lehčí oblečení
Vliv potravy	větší povrch těla,
Základní tvorba tepla	základní výdej tepla
Cukry, tuky, bílkoviny	sálání, vedení, odpařování, proudění

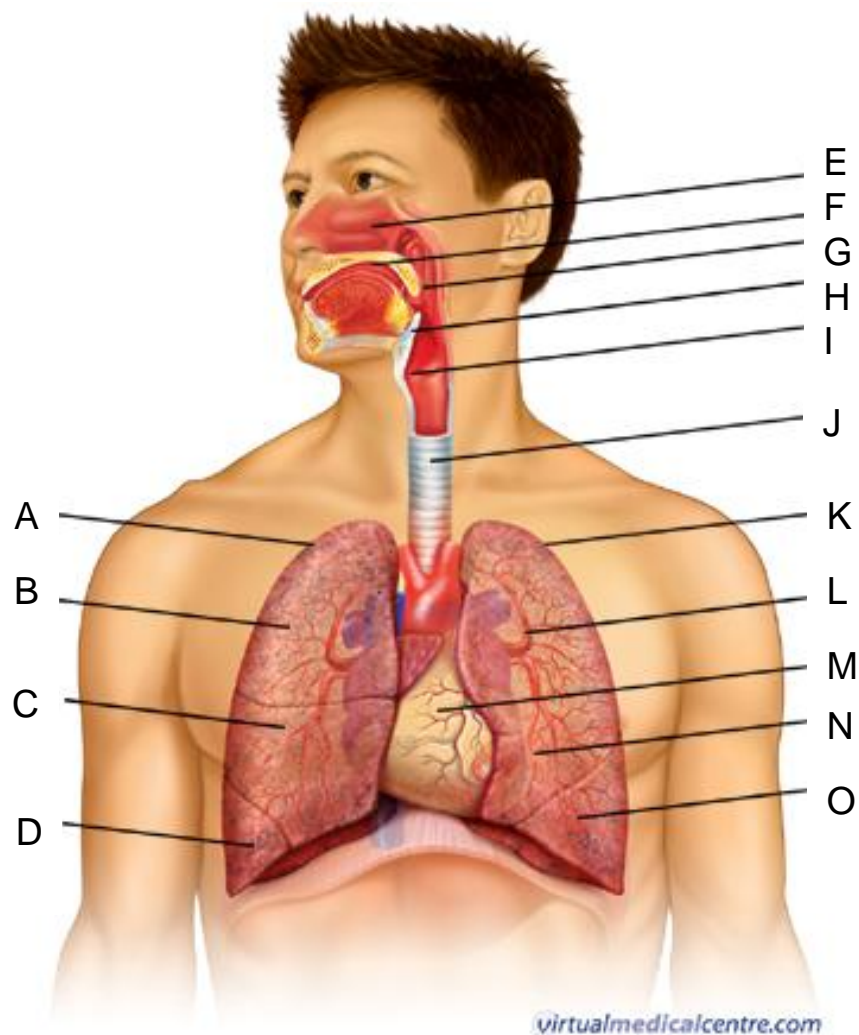

Ztráty tělesného tepla

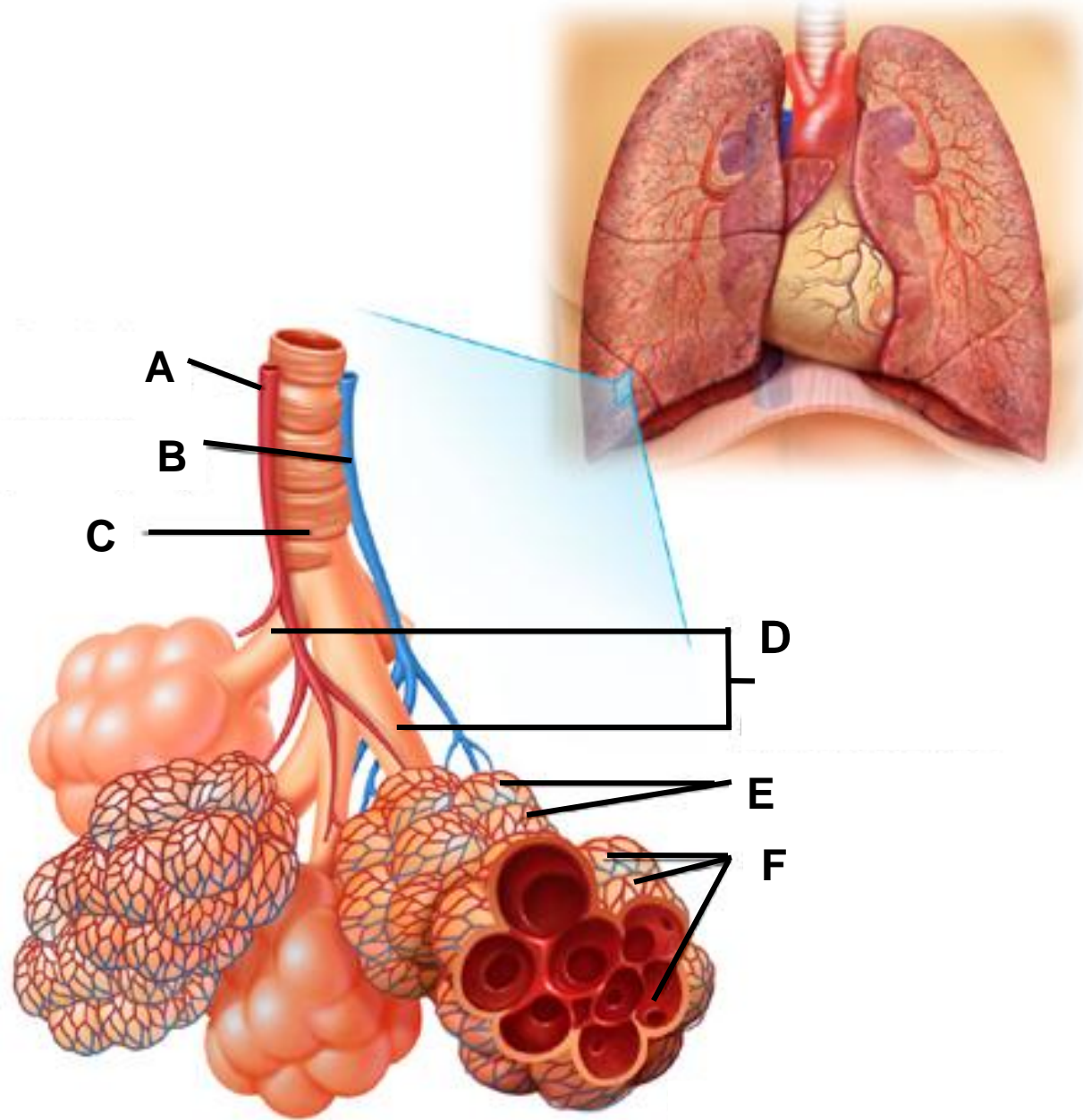

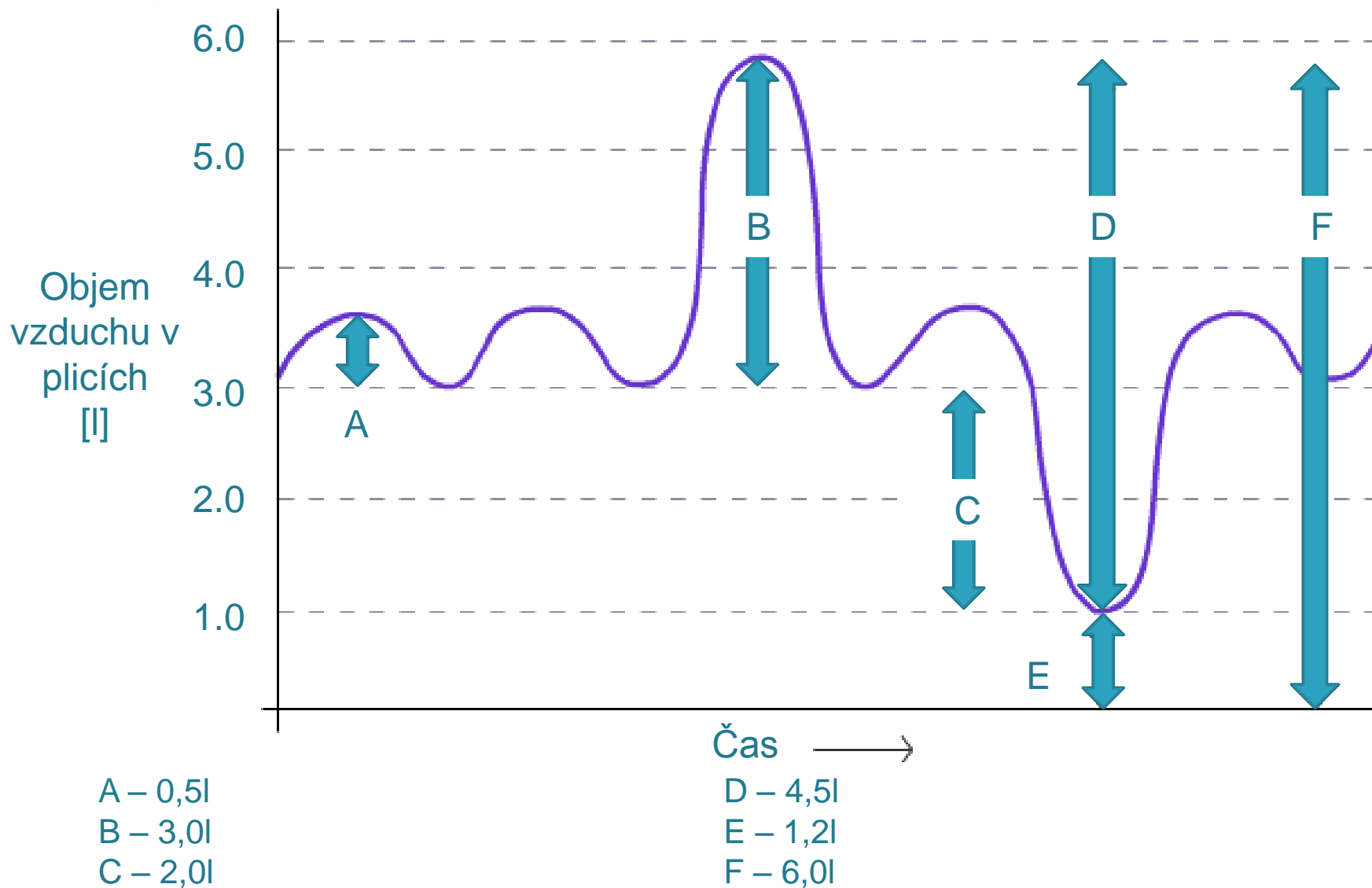
Opakování

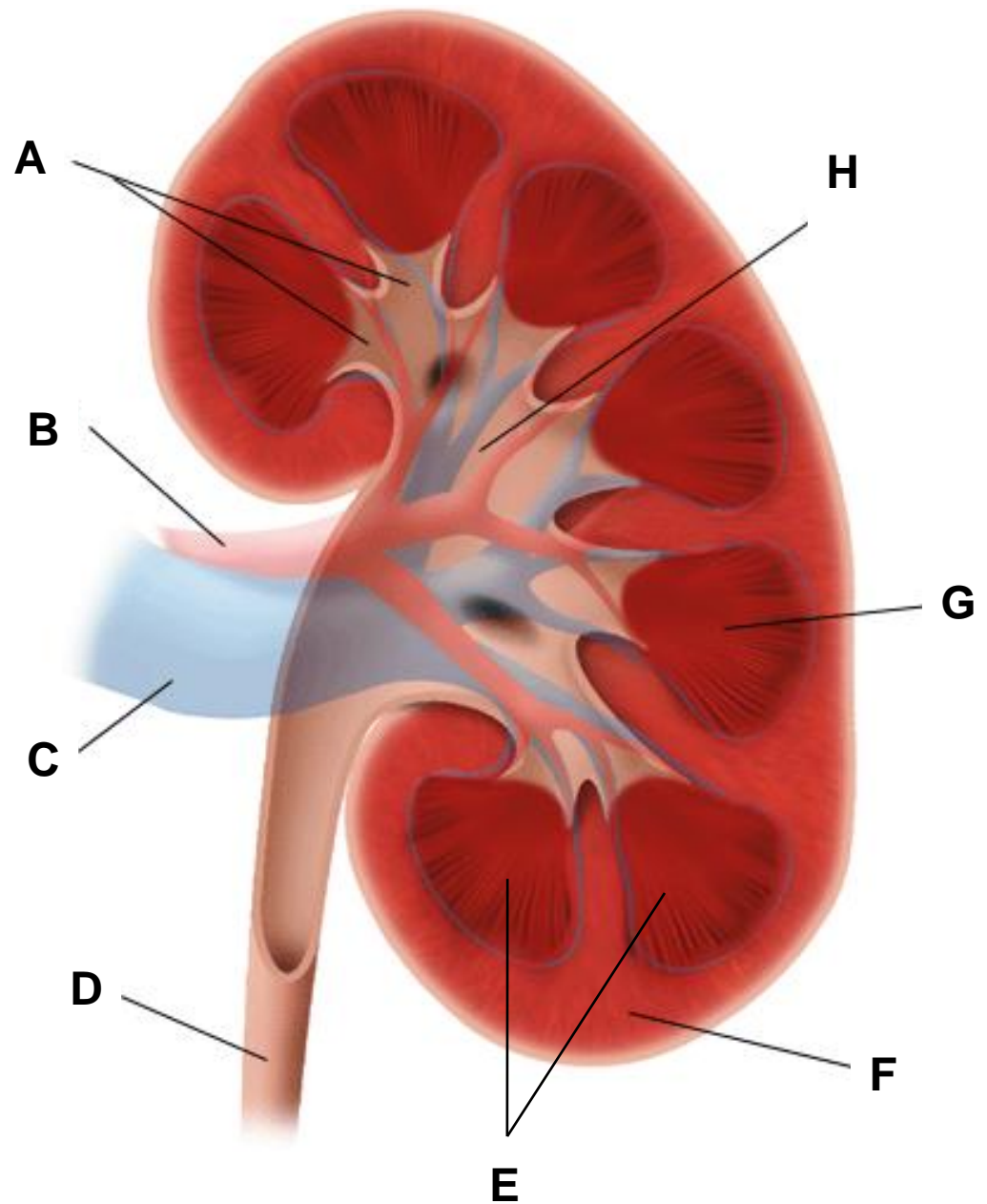
Opakování

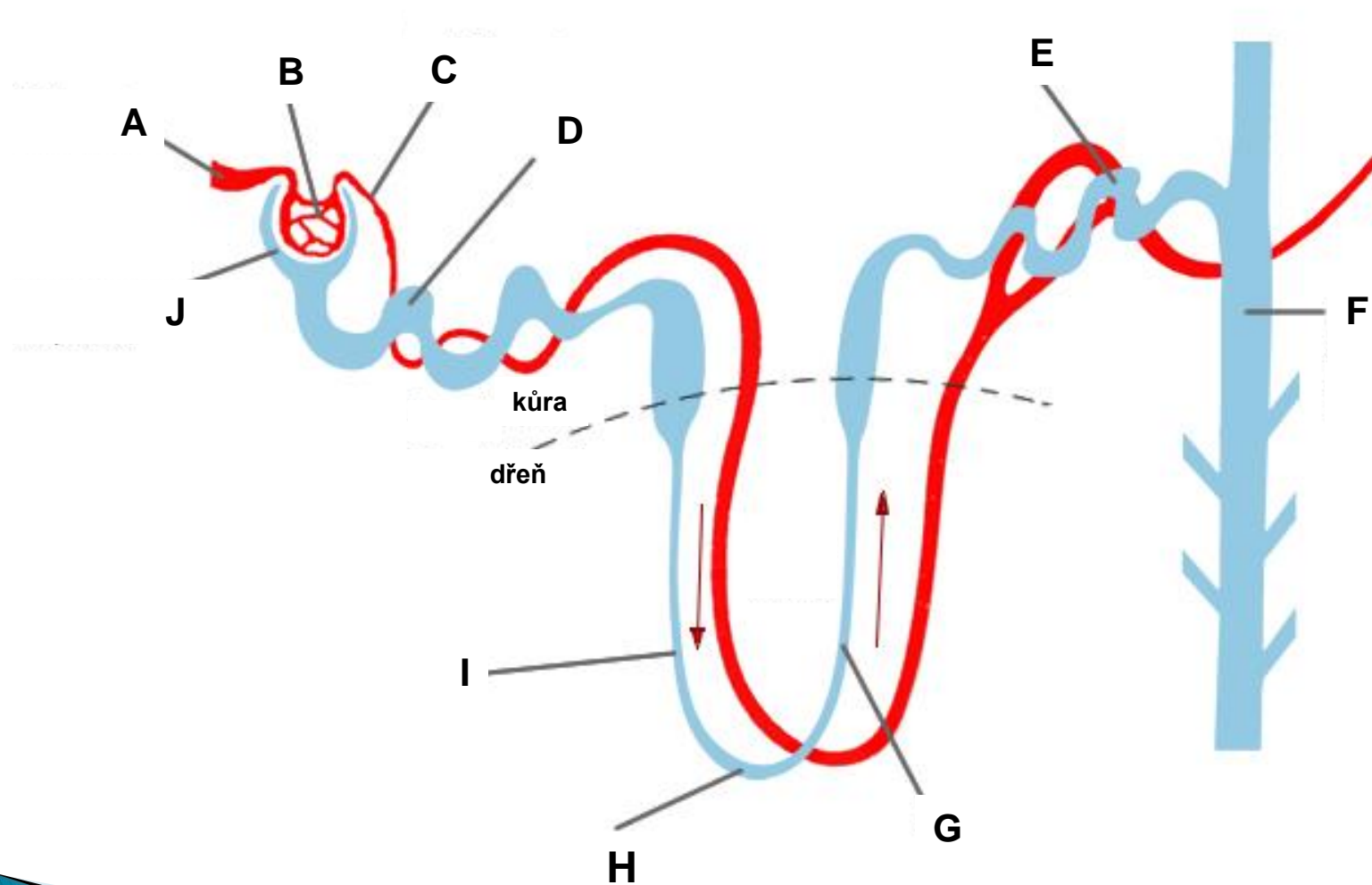
Opakování

Opakování

Opakování

Literatura

- ▶ JELÍNEK J. & ZICHÁČEK V. 2003: *Biologie pro gymnázia*. Nakladatelství Olomouc, Olomouc.
  - ▶ NOVOTNÝ I. & HRUŠKA M. 2003: *Biologie člověka*. Fortuna, Praha.
  - ▶ MACHOVÁ J. 2005: *Biologie člověka pro učitele*. Karolinum, Praha.
-